

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

פורים, ה'תשל"א

חלק ב – יו"ל לש"פ תצוה, י"א אדר-ראשון, ה'תשע"ו

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה (ופרצת)

שנת הקהל

שנת המאה וחמישים להסתלקות הלולא של אדמו"ר ה„צמח צדק“

לעילוי נשמת

מרת דבורה בת הרה"ח ר' יעקב ע"ה

נפטרה ט' אדר, ה'תשע"ג

בעלה הרה"ח ר' מאיר צבי

בהרה"ח ר' זלמן מענדל ע"ה

נפטר פורים, ה'תש"ל

סטמבלר

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי ולזכות נכדם

הרה"ת ר' יצחק שמואל לייב וזוגתו מרת נורית תחי'

ומשפחתם שיחיו לוינזון

ג

בי"ה, ידי כסלו תשי"ט
ברוקלין

הווי"ח אי"א נוי"נ וכו' הרב יוסף דוד שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מיום א',

ובעת רצון יזכירוהו ובי"ב שי על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע, להמצטרך להם, מתאים לתוכן כתבו.

ובמ"ש בסדר לימודיו, — לפלא שאין מזכיר בזה לימוד הלכות הצריכות
בחיי היום יומים, ולפני כל חג וחג הלכות החג וכו' — שהרי סו"ס בכגון דא
נאמר, את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם. ואפשר אין זה
אלא השמטה בכתיבה, ועכ"פ מכאן ולהבא בודאי ימלא את זה. ועין סדרי
לימודים שונים לסוגים שונים בבני ישראל בשו"ע הלכות תלמוד תורה לרבנו
הזקן ובהקדמת בניו לשו"ע שלו. כן תקותי ששומר על שלשת השיעורים דחומש
תהלים ותניא הידועים, אשר שמענו כ"פ מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבגי"מ זי"ע, אשר שוים הם לכל נפש וסגולה לכמה ענינים,

בטח יודע מפרשת יום חג הגאולה יטי' כסלו הבע"ל, ויהי רצון שמיום
סגולה זה יתעורר כאו"א בתכ"י להוספה בעניני תורה ומצות בכלל, ובתורת
החסידות וקיום המצות בהתלהבות והידור בפרט. ואין לך דבר העומד בפני
הרצון.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ג

הרב יוסף דוד: ליינער, ברוקלין. אגרת נוספת אליו — אג"ק חט"ו אגרת ה'תשטז.
נאמר, את האלקים ירא .. כל האדם: קהלת יב, יג.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ תצוה, י"א אדר ראשון הבעל"ט — הננו מוציאים לאור חלק
שני מהתוועדות חג הפורים ה'תשל"א, הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ
תרומה, חלקים הבאים י"ל אי"ה בשבועות הקרובים).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו
נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ד' אדר ראשון, ה'תשע"ו (ופרצת),

שנת הקהל

שנת המאה וחמישים להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"

ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2016 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5776 • 2016

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

בתקוה שכשיהיי' לו בשורות טובות ע"ד הטבת הבריאות של אמו תי' וזקנו ש"י יודיע, ות"ח מראש.

בברכה

מ. שניאורסאהן

ב

בי"ה. יו"ד סיון תשט"ז
ברוקלין

האברך אלעזר ש"י

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ז אייר, בו כותב אודות סדר היום שלו, ואף כי לא כל הטבעים שוים בהנוגע לזמני השינה ואריכותה, צריך הי' לשער בעצמו אם מספיק בעדו זמן שינתו. ובפרט שמלאכתו מלאכת שמים, וכידוע פסק רבנו הזקן בכגון דא (הלכות ת"ת פרק א' סעיף יב').

אף שאינו מזכיר עדי"ז בטח יש לו שיעור קבוע בלימוד הלכות הצריכות ובפרט הצריכות בחיי היום יומים, ומהנכון שישפיע גם על ידידיו ובכלל בסביבתו לקבוע לימוד זה, וזכות הרבים תלוי בו. וכמ"ש את האלקים ירא – ובכלל זה לימוד המביא לידי יראת שמים – ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש להעמיד תלמידים חסידים יראי שמים ולומדים

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
א. קווינט, מזכיר

ב

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (ליפשי, תשנ"ז).
האברך אלעזר: ליפשי, כחב"ד.
וכמ"ש את האלקים ירא .. כל האדם: קהלת יב, יג.

ט. אך לכאורה הא גופא דורש ביאור:

כיון שמדובר אודות ענינים שהם טובים בזמנם, והכוונה היא (שלא זו בלבד שיהא רישומם ניכר, אלא) שיומשכו ויפעלו גם בימים שלאח"ז – מדוע נקבעה עשייתם רק בזמן מסויים, ולא בכל ימות השנה?!

ולדוגמא – בנוגע לאכילת מצה בחג הפסח מצד ענין החירות שבו: כיון שענין החירות הוא באופן ש"בכל יום ויום חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא היום ממצרים"⁹⁹ – צריך להבין למה לא צוה הקב"ה לאכול מצה בכל יום מימות השנה, כפי שצוה לאכול מצה בחמשה עשר בניסן?!

ועד"ז בנוגע לפורים:

כיון שהכוונה בזה ש"ימי הפורים האלו לא יעברו מתוך היהודים"⁹⁹ היא לא רק בי"ד וט"ו אדר בכל שנה, אלא באופן שהענין ד"קיימו וקבלו היהודים" שבימי הפורים יומשך ויפעל במשך כל ימות השנה כולה [כפי שהי' אז, שבמשך כל השנה כולה עמדו במס"נ באופן שלא עלתה להם אפילו מחשבת חוץ (כלשון רבינו הזקן⁹⁸)] – הרי גם עשיית המצוות דימי הפורים (כל שבע המצוות, החל ממקרא מגילה ועד לאיסור הספד ותענית) היתה צריכה להיות במשך כל ימות השנה, כמו שהענינים ד"אורה זו תורה" עד "ויקר אלו תפילין" הם בכל השנה כולה?!

ולכאורה, עשיית המצוות בימי הפורים בלבד, והיותם באופן של פעולה נמשכת במשך כל השנה כולה – הם בבחינת דבר והיפוכו!

י. והנה, בנוגע לאיסור הספד ותענית, יש לתרץ, שיש ימים בשנה שע"פ תורה צריך להתענות בהם, כמו ד' הצומות⁹⁹, ועאכו"כ יום הצום הכתוב בתורה¹⁰⁰: "ויהכ"פ (שהוא בדוגמת פורים¹⁰¹), שאינו קשור עם ענין של גלות וחורבן ח"ו (כמו ד' הצומות), להיותו "יום הקדוש"¹⁰², עליו נאמר¹⁰³ "אחת בשנה יכפר"; וכיון שבהכרח להפסיק את האיסור דהספד ותענית בימים קבועים אלו, לכן אוקמוהו אעיקרי" – בימי הפורים בלבד.

ועד"ז יש לתרץ – בקושי עכ"פ – בנוגע ל"משתה ושמחה":

98 תו"א מג"א צז, א. צט, ב. קכ, ד.
99 ראה רמב"ם הל' תעניות רפ"ה.
100 אחרי טז, כט"א. אמור כג, כז"ב.
101 תקו"ז תכ"א (נז, ב).
102 ראה שבת קיט, א. זח"ב מז, א.
103 פינחס כט, ז.
אוה"ת נ"ך ע' רעת. שהמ"צ להצ"צ קעט, א.
103 ס"פ תצוה.

אע"פ שהרמ"א מסיים את כל חלק אורח חיים בענין "טוב לב משתה תמיד"¹⁰⁴ — הרי הענין ד"משתה ושמחה" לא יכול להיות בימים שע"פ תורה צ"ל בהם ענין התענית.

וכן יש לתרץ בנוגע לקריאת המגילה, שאי אפשר לקרותה בכל יום ויום מימות השנה, כי, קריאת המגילה היא כמו אמירת הלל, כדברי הגמרא⁹⁶: "קרייתא זו הלילא", והרי "הקורא הלל בכל יום הרי זה כו" (היפך ענין ההלל והשבח)¹⁰⁵, וכיון שאין זה יכול להיות בכל יום, אוקמוהו אעיקרי'.

ועד"ז בנוגע לאמירת "ועל הנסים" — שאין זה שייך בכל יום, כיון שהקב"ה קבע את הנהגת העולם ע"פ חוקי הטבע, כמ"ש¹⁰⁶ "זרע וקציר וקור וחום וקיץ וחורף ויום ולילה לא ישבותו"¹⁰⁷; והרי זהו הטעם ש"האומר הלל בכל יום" הוא היפך ההלל והשבח — כיון שביטול הנהגת הטבע היא היפך שבחו של הקב"ה שממנו נמשכת גם ההנהגה ע"פ הטבע¹⁰⁸.

אבל עדיין נשארת השאלה בנוגע ל"משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים"⁶¹:

מתנות לאביונים הוא ענין שניתוסף מצד שמחת פורים במצות צדקה, שאינה ענין שהזמן גרמא, ענין התלוי בזמן ומקום.

ועד"ז משלוח מנות איש לרעהו [אם מצד קירוב הלבבות, או מצד ענין השמחה כו', כמבואר במפרשים טעם המצוה¹⁰⁹ — אלא שבנוגע לעניננו אין נפק"מ אם דרשינן טעמא או לא] — שאין זה בסתירה לאופן ההנהגה בכל השנה כולה, ועד שאפילו ביום התענית, יש עצה לאכול ה"מנות" כלילה שלאח"ז או כלילה שלפנ"ז. ובפרט לדעת האחרונים¹¹⁰ (בהשקו"ט אם המצוה היא לשלוח או לקבל בפורים, ואם חייבים גם לאכול המשלוח מנות בפורים עצמו) שאין הכרח לאכול המשלוח מנות בפורים עצמו (וכפי שרואים בפועל שלא מקפידים לאכלם בפורים עצמו), ודי בקבלת המשלוח מנות בפורים כדי שהשולח יצא י"ח, גם אם אכילת המנות תהי' כמה זמן לאחר ימי הפורים.

104) משלי טו, טו.

105) שבת ק"ח, ב.

106) נח ח, כב.

107) ואע"פ שבנוגע לבנ"י נאמר

"מאותות השמים אל תחתו" (ירמי' י"ד, ב)

— הרי אין זה נוגע לענין ד"זרע וקציר גו'

ויום ולילה לא ישבותו".

108) ראה יהל אור ע' קנד.

109) ראה לקמן סי"ג. וש"נ.

110) ראה שו"ת מנחת הקומץ סל"ה.

ועוד.

הוספה

ב"ה. ו' אדר תשט"ו
ברוקלין

הרה"ח אי"א נו"נ כו' מוה"ר אברהם יעקב שי

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו הארוכה נהניתי לקבל מכתבו מאדר"ח מרבין בשמחה, ולקרית בו ע"ד שיעוריו. ומה ששואל אם לשנות מה בהם, רואה הנני שחסר לימוד עיקרי, ובפרט בימינו אלה — הוא לימוד הלכות הצריכות למעשה, ובפרט הצריכות בחיי היום יומים, אשר רובם ככולם בשו"ע אורח חיים. וכאשר מסתכלים — מבהיל העדר הידיעה בדיני תפלה, ברכות הנהנין, מוקצה, שבת וכו'. ואי איישר חילי הייתי מנהיג לימוד קיצור הלכות הצריכות — בלי שום פלפולים — בכל מוסדות החינוך, מתחיל מת"ת עד כתות הכי גדולות בשיבה הכי גדולה, שבעוה"ר הצד השווה שבהם (ואחדים יוצאים מן הכלל) — חוסר הבקיאות בדינים אלו, ולפעמים תכופות אפילו הידיעה בהם. והשי"ת יצליחו שיזכה את חבריו וכן אלו שיכול להשפיע עליהם — שיהי' להם שיעור קבוע בהלכות הנ"ל.

ולהודעתו שביחד עם חותנו שי' קנה בית וחושב לכנוס ימים אלו, הנה יהי' שיהי' בשעה טובה ומוצלחת הן בגשמיות והן ברוחניות, ותהי' זה דירה נאה מרחיבה דעתו של אדם, שזה יכול וצריך לקרב לוידעת היום והשבות אל לבבך וגו', דע את אלקי אביך ועבדהו בלבב שלם. וגם יקיים קנין בית ברוחניות — כפי המבואר בלקוטי תורה סוף חלק דברים ד"ה מזמור שיר חנוכת הבית ובכמה מקומות.

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (אָלטיין, תשס"ג).

מוה"ר אברהם יעקב: גלובקאָוסקי, דעטראָיט. אגרת נוספת אליו — אג"ק ח"ח אגרת ב'שו.

מרבין בשמחה: ראה תענית כט, סע"א.

דירה נאה מרחיבה דעתו של אדם: ברכות נו, ב. וראה תקו"ז ת"ו (כב, ב).

לוידעת היום והשבות אל לבבך וגו': ואתחנן ד, לט.

דע את אלקי אביך ועבדהו בלבב שלם: דברי הימים א כח, ט.

בלקוטי תורה סוף חלק דברים ד"ה מזמור שיר חנוכת הבית: ברכה צח, ד ואילך.

ועד"ז בנוגע ללימוד התורה וקיום המצוות אצל כאו"א מישראל:
 הן אמת שהוא מאריך בתפלה, ומתבונן קודם התפלה ובשעת
 התפלה, ועד להנהגת "חסידים הראשונים" ש"היו שוהין שעה אחת
 ומתפללין שעה אחת וחוזרין ושוהין שעה אחת"¹⁵² — "תשע שעות
 ביום" לעבודת התפלה וההתקשרות, ובלשון רבינו הזקן בהלכות תפלה¹⁵³
 ובהלכות תלמוד תורה¹⁵⁴: "עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמיות";

אבל ביחד עם זה, צריכים שתהי" גם "פרוטה לפרוטה", בנוגע
 לדיני הפסק בתפלה, ברכות הנהנין וכו', וכמ"ש רבינו הזקן בהלכות
 ת"ת¹⁵⁵, ש"גם חסידים הראשונים לא היו רשאים להשהות כל כך בתפלה
 אלא מפני שלמדו כבר תחלה כל התורה כו", ובודאי ידעו את ההלכות
 הצריכות בנוגע לפועל.

וכן יהי' אפילו כשיקויים היעוד¹⁵⁶ "מלאה הארץ דעה את ה' כמים
 לים מכסים", שהרי נאמר¹⁵⁷ ש"כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם",
 היינו, שגם אז יהי' חילוק בין "קטנם" ל"גדולם", כך, שהקטן יצטרך
 להיות "תאב" לענינים שיש לגדול, והגדול יצטרך להיות "תאב" לענינים
 שיש לקטן — "תאב לכל דבר".

יט. וכאשר יהודי נמצא במעמד ומצב ד"תאב לכל דבר", אזי הוא
 "פושט יד", ו"כל הפושט יד נותנין לו"¹⁵⁸.

והיינו, שהקב"ה נותן "מתנות לאביונים" — "אביונים" תרתי, הן
 האביונים ד"קטנם" והן האביונים ד"גדולם", ובעין יפה, שהרי "כל הנותן
 בעין יפה הוא נותן"¹⁵⁹, ובשמחה וטוב לבב, כאמור לעיל (סי"ג) מדברי
 הרמב"ם שצריך "לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים".

ומתוך שמחה זו נלך בקרוב לקבל פני משיח צדקנו, וגם לאח"ז
 הנה "מקטנם ועד גדולם" יהיו תאבים לדבר ה', כלשון הנבואה¹⁶⁰: "לא
 רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דברי ה'", בקרוב ממש,
 ולמטה מעשרה טפחים, ובעגלא דידן.

* * *

(152) ברכות לב, ב.
 (153) אר"ח רסצ"ח.
 (154) פ"ד ה"ה.
 (155) שם ה"ו.
 (156) ישע"י יא, ט.
 (157) ירמי' לא, לג.
 (158) ראה רמב"ם ה' מגילה פ"ב הט"ז.
 ראה שו"ע אר"ח סתרצ"ד ס"ג. שער הכוונות
 בענין הפורים. פע"ח שער הפורים פ"ו.
 (159) ראה ב"ב נג, רע"א. וש"נ.
 (160) עמוס ח, יא.

וכיון שכן, הרי לכאורה הי' צריך להיות הענין דמשלוח מנות איש
 לרעהו ומתנות לאביונים גם בכל יום מימות השנה?!

יא. ויובן בהקדם הביאור בכללות הענין ד"משלוח מנות איש
 לרעהו" — שלכאורה אינו מובן:

הציווי ד"משלוח מנות" הוא לכאורה בסתירה לציווי אחר —
 "שונא מתנות יחי"¹¹¹, כפי שמצינו בגמרא¹¹² שבגלל זה אין לקבל מתנה,
 וכהפס"ד בשו"ע הלכות מתנה¹¹³ (וגם בשו"ע של רבינו הזקן¹¹⁴) "מדת
 (ה)חסידות שלא לקבל מתנה, אלא לבטוח בהשם שיתן לו די מחסורו,
 שנאמר ושונא מתנות יחי", ומובן, ש"מדת חסידות" זו שנוכרה בפירוש
 בתושבע"פ לפסק הלכה, שייכת לא רק ליחידי סגולה, אלא כאו"א ששייך
 ללימוד השו"ע יכול להגיע ל"מדת חסידות" זו.

ולכאורה אינו מובן: כיון שיש ציווי "שלא לקבל מתנה" — איך
 נקבע ציווי ומצוה מהקב"ה ליתן "משלוח מנות איש לרעהו", שתוכנה
 שרעהו יקבל ממנו מתנה, שהרי אי אפשר לצאת י"ח "משלוח מנות" ע"י
 נתינה שהיא בתור תשלום שכו, כי אם ע"י נתינת מתנה?!

[ולהעיר מהמבואר בספרים¹¹⁵ השיווי שבין "משלוח) מנות (איש
 לרעהו) ל"מתנות (לאביונים)", ששרש שניהם הוא מ' נ' ת', אלא
 שב"מתנות" ניתוסף אות ת', ומצד זה הוא החילוק ש"משלוח מנות" צ"ל
 דבר מאכל דוקא¹¹⁶, ואילו "מתנות (בתוספת ת') לאביונים" יכול להיות
 כל דבר¹¹⁷].

יב. לכאורה אפשר לתרץ, שכיון ש"מצוות לאו ליהנות ניתנו"¹¹⁸,
 לכן, במצות משלוח מנות לא שייך הציווי שלא לקבל מתנה.

ובהקדים טעם הציווי שלא לקבל מתנה, "והא דקבע הכתוב שכו
 מצוה זו ביחי"¹¹⁹:

הסמ"ע כתב¹¹³, "דדרך בני אדם להיות להוט אחר ממון בסוברם
 להחיות נפשו ונפש ביתו, וקאמר דאדרבה, שונא מתנות יחי, כי הלהוט

(111) משלי טו, כז.
 (112) קידושין נט, א.
 (113) חו"מ סו"ס רמט.
 (114) חו"מ ה' מכירה ומתנה כו' ס"ט.
 (115) ראה פע"ח שער הפורים פ"ו (קרוב
 לתחלתו). הובא בשל"ה במס' מגילה שלו
 בסופה (רסג, ב).
 (116) טושו"ע אר"ח סתרצ"ה ס"ד, ובט"ז
 שם.
 (117) שם רסתרצ"ד.
 (118) עירובין לא, א. ר"ה כח, א. וש"נ.
 (119) פרישה לטור חו"מ שם.

אחר מתנות צריך להחניף הבריות, ואינו מוכיחן על מעשיהם הרעים שרואה בהם".

וכמבואר בפרישה¹¹⁹ בפרטיות יותר — שהם ב' טעמים: "מפני שדעת האדם להוט אחר קבלת המתנות בסוכרו שיחי' ע"י המתנות לנפשו ולנפש ביתו, ע"כ כתב שאדרכא, הבוטח בה' ושונא המתנות יחי'. גם י"ל שכ"כ כדי לשמוע מכלל ההן הלאו, לפי שהנוטל מתנה צריך להחניף לבריות הנותנים לו ולבלתי הוכיחם אף אם רואה שדרכיהם מקולקלים וכל כיו"ב, ובזה ודאי גורם מיתה לעצמו, משא"כ המבזה ושונא מתנות דא"צ להחניף לשום אדם".

והיינו, שטעם הא' הוא בנוגע לחיים גשמיים, שכיון שמתירא ש"יגיע כפיך כי תאכל"¹²⁰ לא יספיק לספק די מחסורם של בני ביתו, הנה כאשר משהו מציע לו מתנה, רוצה לקבלה, כדי להחיות נפשו ונפש בני ביתו שהם תלויים בו. ועז"נ "שונא מתנות יחי'" — שאדרכא, דוקא עי"ז שלא יקבל המתנה, יומשך ענין החיים.

וטעם הב' הוא בנוגע לחיים רוחניים — שקבלת מתנה הו"ע של שוחד, שבגלל זה יצטרך להחניף לנותן המתנה, ועד להמחניף לרשעים שהו"ע דהיפך החיים¹²¹, משא"כ בהיותו "שונא מתנות" אזי יכול לומר כפי האמת ע"פ תורת אמת, ועי"ז ממשיך חיים — חיים רוחניים, שמהם נמשכים גם חיים גשמיים.

ובנוגע לענייננו:

כיון ש"משלוח מנות איש לרעהו" היא מצוה של הקב"ה, ו"מצוות לאו ליהנות ניתנו", נמצא, שהמקבל לא נהנה מהנותן (ובמילא לא יצטרך להחניף לנותן כו'), ומה שקיבל ממנו הרי זה (לא כדי להחיות נפשו ונפש בני ביתו, אלא) רק בגלל המצוה שבדבר.

[ויש לומר שזהו ע"ד שמצינו¹²² ש"רבי זירא .. כי הוּוּ מזמנין לי' (מבי נשיאה לסעודה) אזיל, אמר אתייקורי הוא דמתייקרו ביי' (נכבדין הם במה שאני סועד אצלם, והנאתם היא, ואין זו מתנה). ועד כפי שמצינו בדיני קידושין, שאשה שאמרה ל"אדם חשוב" "הילך מנה ואקדש אני לך", הרי זה כאילו נתן לה, "דבההיא הנאה דקא מקבל מתנה מינה גמרה ומקניא לי' נפשה"¹²³].

(122) חולין מד, סע"ב ואילך (ובפרש"י).
(123) קידושין ז, א.

(120) תהלים קכח, ב.
(121) ראה סוטה מא, ב.

הוא יכול להיות מונח בהשכלות גבוהות ביותר, אבל כשמתעוררת שאלה בנוגע לברכת הנהנין, אם לברך "המוציא" על "מזונות" או "מזונות" על "המוציא", אינו יודע מה הדין! ...

וכששואלים אותו — היתכן: הרי סדר ברכות הנהנין נדפס בסידור?! — מביט בתמיהה: הוא ילמד "סידור"?! ... הוא לומד קבלה, חסידות, "חושן משפט", ומתרחץ רמב"ם מוקשה; וכיון שצריך להיות בקי גם בדיני אורח חיים — יש בהלכות פסח ענינים נפלאים ("געוואַלדיקע") בהלכות הגעלה וכו', וכן בהלכות שבת יש "דקות" נפלאה בנוגע לדיני מוקצה. אבל כשמדובר אודות דין בעניני אכילה, בברכת הנהנין, וצריך להסתכל בסידור של רבינו הזקן ששם נאמר הדין בפירוש — אין בידו "פרוטה לפרוטה" בנוגע לחיי יום-יום למטה מעשרה טפחים!

ועל זה אומרים לו, שלא זו בלבד שצריך ללמוד זאת, אלא צריך להיות "תאב לכל דבר", היינו, שלימוד זה צריך להיות מתוך תאוה ולהט ("פאַרקאָכטקייט") וכליון ("אויסגאַנג"), להיותו "תאב" לידע את המעשה אשר יעשון ואלה אשר לא תעשינה, אע"פ שמדובר אודות ענינים פשוטים לגמרי, למטה מעשרה טפחים, שנוגעים לילד קטן!

יח. וכמדובר כמ"פ שמצינו זאת ב"עשרת הדברות" שהם כללות התורה כולה:

מחד גיסא — יש שם הענין ד"אנכי הוי' אלקיך"¹⁴⁷, שבג' תיבות אלו ישנו הפנימיות דפנימיות של רזין דרזין דאורייתא — פרטי החילוקים שבין "אנכי", "אנכי מי שאנכי", "ד"לא אתרמיז בשום אות וקוצא כלל כו"¹⁴⁸, "ל"הוי", "הי' הוה ויהי' כאחד"¹⁴⁸, ועד כפי שנמשך ל"אלקיך", אלקה שלך, כפי שקשור כבר עם זולת, נברא (שלכן רק שם אלקים הוא לשון רבים¹⁴⁹).

וביחד עם זה — יש שם גם הענין ד"לא תחמוד גו' כל אשר לרעך"¹⁵⁰, שהכוונה בזה היא לאו דוקא בנוגע לדברים גדולים, אלא גם בנוגע לדבר פשוט, שוה פרוטה (ואפילו פחות משהו פרוטה, כפי שפוסק רבינו הזקן בהלכות גזלה וגנבה¹⁵¹ ש"אע"פ שפחות משהו פרוטה אינו נקרא ממון .. הרי חצי שיעור אסור מן התורה לכתחילה").

(147) יתרו כ, ב.
(148) זח"ג רנו, סע"ב. פרדס ש"א פ"ט.
ז. וראה תו"א וארא נו, ב. ובכ"מ.
(150) יתרו שם, יד.
(151) ס"א.

(147) יתרו כ, ב.
(148) זח"ג רנו, סע"ב. פרדס ש"א פ"ט.
ז. וראה תו"א וארא נו, ב. ובכ"מ.
(150) יתרו שם, יד.
(151) ס"א.

וכיון שאי אפשר שיהי' הענין ד"משלוח מנות איש לרעהו" בכל יום ויום — אוקמוהו אעיקרי, ש"משלוח מנות" בפועל הוא בימי הפורים בלבד, ולאח"ז נמשכת הפעולה במשך כל השנה כולה.

טז. אך עדיין דרוש ביאור בנוגע ל"מתנות לאביונים":

הביאור הנ"ל בנוגע ל"משלוח מנות" שאי אפשר לקבוע זאת בכל יום מימות השנה — לא שייך בנוגע ל"מתנות לאביונים", שהרי מצות הצדקה היא בכל יום מימות השנה; וא"כ, מהו החסרון בכך שבמצות הצדקה שבכל יום ויום יתוסף גם הענין של שמחת העני כמו בימי הפורים!?

ואעפ"כ נקבעה המצוה ד"מתנות לאביונים" — "שתי מתנות לשני עניים"¹¹⁷ — לימי הפורים דוקא.

וכפי שיתבאר לקמן.

יז. ויה"ר שהקב"ה ישפיע "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה"¹⁴⁵, כך, שהענין ד"אביונים", ש"תאב לכל דבר"¹⁴⁶, ישאר רק בנוגע לענינים רוחניים, ולדוגמא: כשנודע לו אודות ענין נוסף בתורה, הנה מיד הוא תאב לו.

הוא אוהו עדיין בלימוד אל"ף בי"ת, ואעפ"כ, כשמספרים לו אודות פנימיות התורה, רוצה מיד לדעת מה שכתוב בתניא! — הוא לומד אל"ף בי"ת כפשוטו, ואעפ"כ, רצונו של הקב"ה שיהי' "תאב לכל דבר", להיותו בן אברהם יצחק ויעקב.

ועד"ז בקצה ההפכי:

לכאורה: מי שיש לו זהב וכסף — לשם מה צריך הוא פרוטה של נחושת?! אבל רואים מנהג העולם, שכאשר יוצאים לשוק עם מטבע גדולה, אי אפשר לקנות לחם להשביע רעבוננו, כיון שהמטבע שבידו היא גדולה יותר מדי. ולכאורה — היתכן: הרי יש לו דינר זהב?! אבל אעפ"כ, צריך לילך ל"שולחני" ולפרוט אצלו את המטבע של זהב — לא רק עבור מטבע של כסף, אלא עבור מטבעות של נחושת, וכאשר תהי' בידו פרוטה לפרוטה, אזי יוכל לקנות לחם כדי להחיות נפשו ונפש בני ביתו.

ועד"ז בנוגע לתורה שהיא "חיינו ואורך ימינו":

(145) נוסח ברכה הג' דברהמ"ז. (146) פרש"י משפטים כג, ו. פ' ראה טו, ד. תצא כד, יד.

אבל, ידועה השקו"ט¹²⁴ אם שייך לומר "מצוות לאו ליהנות ניתנו" בענינים שהגוף נהנה מהם, כמו בנוגע ל"המודר הנאה ממעיין"¹²⁵ (וע"ד ש"המתעסק בחלבים ועריות חייב שכן נהנה", הלכך חשיב בכוונה¹²⁶). ועפ"ז, הרי גם במצות "משלוח מנות", כיון שהגוף נהנה מקבלת ה"מנות", לא שייך כאן הגדר ד"מצוות לאו ליהנות ניתנו", וגם אם ידמה לעצמו שהוא עשה טובה לפלוני, הרי בפועל נהנה גופו, ובמילא הרי זה נחשב ע"פ דין לענין של שוחד, כך, ששייך כאן שפיר הענין ד"שונא מתנות יחי".

יג. ויובן בהקדם הטעם ד"משלוח מנות איש לרעהו":

בדרך כלל מעיינים במפרשי המגילה, כמו מנות הלוי וכו'¹²⁷, ששם נתבאר שהטעם ד"משלוח מנות" הוא מצד הענין של קירוב הלבבות, והיינו, שגם כשמדובר אודות "רעהו" ("איש לרעהו"), שיש ביניהם שייכות של רעות ואחווה, ניתוסף בזה יותר ע"י "משלוח מנות איש לרעהו"; ובפרט שע"ז ניתנת אפשרות למקבל המנות לקיים את החיוב ד"משתה ושמחה" (אם אין לו במה לקיים זאת), כמבואר באחרונים¹²⁸ בנוגע לטעם ד"משלוח מנות".

ולפלא שלא מבחינים בטעם שנתבאר בדברי הרמב"ם¹²⁹:

בתחילה מבאר הרמב"ם¹³⁰ פרטי החיוב דמשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים, מבלי לבאר טעם הדבר. ולאח"ז ממשיך¹³¹: "מוטב לאדם להרבות במתנות אביונים מלהרבות בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וכו'".

ומזה שהרמב"ם מביא החיוב "לשמח לב עניים וכו'" (ששייך לכאורה למצות הצדקה) בהלכות פורים, ולא עוד אלא שפוסק דין שאם יש ברירה להרבות במתנות לאביונים או בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו, "מוטב .. להרבות במתנות אביונים", לפי "שאינן שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים וכו'", מובן, שהטעם של "מתנות

(124) ראה שער המלך לרמב"ם הל' לולב וראה גם לקו"ש חט"ז ע' 366 ואילך ובהערה פ"ח ה"א. 30.

(125) ר"ה שם. (129) בהבא לקמן — ראה גם לקו"ש שם ואילך.

(126) סנהדרין סב, סע"ב ובפרש"י. (130) הל' מגילה פ"ב הט"ו-טז.

(127) למג"א ט, טז. (131) שם הי"ז.

(128) ראה מנות הלוי שם. תרומת הדשן סקיא. הובאו בשו"ת חת"ס או"ח סקצ"ו.

לאביונים" הוא מצד ענין השמחה (נוסף על ענין הצדקה שבכל השנה כולה).

ומדיוק לשון הרמב"ם "שאינן שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים כו", מובן, שלדעתו הנה גם הטעם של "משלוח מנות" ו"סעודת פורים" הוא מצד ענין השמחה, אלא ש"שמחה גדולה ומפוארה" היא דוקא ב"מתנות לאביונים", שלכן "מוטב .. להרבות במתנות אביונים" יותר מבסעודתו ובשלוח מנות לרעיו.

יד. ועפ"ז יובן מדוע הענין ד"משלוח מנות" אינו בסתירה לענין ד"שונא מתנות יחי":

כשמקבלים מתנה — הנה אע"פ שמחד גיסא יכול להחיות בזה נפשו ונפש בני ביתו ("די מחסורו"¹³², ואולי אפילו יותר מזה), הרי לאידך גיסא יש בזה ענין שלא זו בלבד שאינו ענין של שמחה, אלא אדרבה — כדאיתא בירושלמי¹³³ "דאכיל מן חברי' בהית (מתבייש) מסתכל ביי" (שלכן "הכלה הופכת את פני' ואוכלת"¹³⁴), והיינו, שאכילת מאכל שאינו שלו היא "נהמא דכיסופא".

אבל ב"משלוח מנות איש לרעהו" אומרת התורה שאין זו מתנה סתם שגורמת רגש של בושה, אלא זהו ענין שמביא לידי שמחה.

וההסברה בזה — דלכאורה הרי זה דבר והיפוכו, דכיון שאוכל משל חבריו, איך יתכן שלא זו בלבד שלא יתבייש, אלא עוד זאת, שיהי' בזה ענין של שמחה — כי:

הסיבה למשלוח מנות היא — בגלל שבטלה גזירת המן "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים"¹³⁵, ובאופן ש"נהפוך הוא"¹³⁶, ש"ישוב מחשבתו הרעה אשר חשב על היהודים על ראשו ותלו אותו ואת בניו על העץ"¹³⁷, ואילו אצל בני" נעשה "שמחה וששון .. משתה ויום טוב"⁴⁵, כפי שמתבטא גם ב"משלוח מנות איש לרעהו".

ומצד זה מתבטל החסרון שבענין המתנה — כי, ענין החיים שנעשה בדרך כלל ע"י שליטת המתנה, "שונא מתנות יחי", נעשה ע"י נתינת "משלוח מנות", כיון שע"י מחי' ("ער לעבט אויף") בזכרונו את

(132) פ' ראה טו, ח.
(133) ערלה פ"א ה"ג.
(134) פסחים פו, א (במשנה). וראה
לקו"ת צו ז, סע"ג ואילך.

(135) אסתר ג, יג.
(136) שם ט, א.
(137) שם, כה.

ענין ביטול הגזירה, שעל ידה נעשה אצל בני" ענין החיים — שיצאו ממות לחיים.

טו. ועפ"ז יובן הטעם שאי אפשר לקבוע החיוב ד"משלוח מנות איש לרעהו" בכל השנה כולה:

כיון שע"פ טבע "אכיל מן חברי' בהית מסתכל ביי", הרי מובן, שאין ענינה של התורה לפעול שינוי טבע האדם — שיתרגל לאכול בכל יום ויום "מן חברי'" ולא להתבייש.

התורה רוצה אמנם שע"י עבודה ישנה האדם טבע מדותיו¹³⁸, אבל לא בנוגע לטבע ותכונה שקבע הקב"ה שיהודי לא ירצה "נהמא דכיסופא", כי אם "יגיע כפיך כי תאכל", "וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה"¹³⁹.

וכשם שקבע הקב"ה חוקי הטבע ד"זרע וקציר גו' ויום ולילה לא ישבתו", וביטול הנהגת הטבע היא היפך שבחו של הקב"ה, שלכן אין מקום לאמירת הלל (או "ועל הנסים") בכל יום (כנ"ל ס"י) — כן הוא בנוגע לבריאת טבע האדם התחתון, שהנהגתו תהי' באופן ש"יגיע כפיך כי תאכל (ואז) אשריך וטוב לך"¹²⁰, מלבד בימים מיוחדים בשנה, כמו ביום השבת, "דלית לי' אלא מה דמתקנין לי' ביומא דחול" (כמ"ש בזהר¹⁴⁰ ומבואר באגה"ק¹⁴¹), אלא שאז אוכל מהמתנה של עצמו — ממה ש"טרח בערב שבת"¹⁴², ועד"ז בנוגע לימי הפורים שבהם ישנו הענין ד"משלוח מנות איש לרעהו" באופן של מתנה דוקא; אבל בדרך כלל — צריך יהודי לאכול משלו, ולא "נהמא דכיסופא".

הקב"ה הי' יכול אמנם ליתן ליהודי כל הדרוש לו באופן שלא יצטרך להתייגע, וכמו שעד מ"ת היו "ניזונין בחסדו של הקב"ה"¹⁴³, ואדרבה: באופן של אריכות ימים ושנים וכו'¹⁴⁴, אבל, אין זו שלימות האדם; שלימות האדם היא — שיאכל משלו, ולא "מן חברי'", שזהו "נהמא דכיסופא".

וכמו שהוא בנוגע לכללות הענין דלימוד התורה וקיום המצוות — שרצונו של הקב"ה שיהיו ליהודי נסיונות, ויעמוד בהם, ואז יהי' ראוי לקבל שכר המצוה מצד יגיעתו.

(138) ראה לקו"ד ח"א נו, א"ב. אג"ק
אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' תנח ואילך.
(139) פ' ראה טו, יח.
(140) ח"ג קכד, סע"ב ואילך (ברע"מ).

(141) רסכ"ו.
(142) ע"ז ג, סע"א.
(143) פסחים ק"ח, א.
(144) ראה תקו"ז ת"ע בסופו.